

Debatt

LEIF WIDÉN:

Om de kollektiva fonderna

På ett par punkter skulle jag gärna vilja kommentera Svensk Tidskrifts intressanta artikel om TCO-opinionerna.

Er undersökning visar att de offentliganställda är litet mer positiva till kollektiva fonder än de privatanställda. Säkert finner många läsare detta rimligt, med tanke på att de förras fackförbund är en aning "rödare" osv. Likväl vill jag bestämt hävda, att här finns förutsättningar för en markant opinionsomsvängning – om nämligen de offentliganställda får en klar bild av vad fonderna ger och tar i deras fall. Här sviker dem dock deras egen fackförbundspress.

Fonderna innebär att 6 miljarder kronor årligen skall tas ut av alla löner och överföras till industrin, där de blir långsiktiga investeringar som långsamt betalar sig, förhoppningsvis. De offentliganställda har därvid i särskilt hög grad intresse av att dessa pengar tas fram, inte genom kollektiva fonder utan genom ett frivilligt skattepremierat sparande eller genom fonder med individuella andelar. Skälet är att de annars inte får kompensation för den dränering de utsätts för som fondreformens hårdast drabbade grupp.

Ty de skall inte bara som alla andra avstå 3 % av sina löner till fonderna. Dessutom skall de på sina arbetsplatser ta itu med följderna av det enorma skattebortfall, som fonderna leder till. Detta bortfall blir minst 3,6 miljarder kronor i och med att 3 % av alla samhällets löner inte inkomstbeskattas i vanlig ordning utan skattefritt går till fonderna. Sannolikt blir det roligare att sitta i exportindustrin och syssla med fondernas investeringspengar, än att i kommuner, landsting och stat tvingas underkasta sig de skattehöjningar, avgiftsökningar eller sparsamhetskampanjer som måste följa i fondernas spår.

Enda kompensationen är att de fackliga företrädarna får sitta med i diverse fondstyrelser. Men vad är det jämfört med medlemmarnas uppoffringar? Dessa har därför synnerligen goda skäl att kräva system som innebär egna skattepremierade sparkonton eller egna fondandelar att äga, disponera och rösta för. I Västtyskland stupade de kollektiva fondförslagen på motstånd från tre fackliga grupper. En av dessa var de offentliganställdas förbund, sannolikt därför att de insåg ovanstående, vilket man ännu inte gjort i Sverige.

Min andra kommentar gäller inställningen mera specifikt till just de lönebaserade kapitalbildningsfonder som TCO och LO/SAP skjutit i förgrunden. Vid Aktiespararnas senaste SIFO-undersökning i mars-april 1978 ställdes en ny fråga:

"Om en löntagarfond bildas genom att man inte tar ut full löneökning, anser Ni att fonden skall ägas och disponeras av löntagarna själva, av facket eller av staten?"

	TCO-medl	LO-medl
Av löntagarna		
själva	72 %	59 %
Av facket	16 %	22 %
Av staten	6 %	5 %
Vet ej	6 %	14 %

Att "vet-ej-svaren" är så få beror på att vår fråga förutsätter att fonden bildas. Den tvingar därmed fram ställningstagande även av dem som inte alls vill ha några fonder. Sannolikt är detta en mycket stor grupp inom TCO. En liten indikation är den omröstning som gjordes av SIF-klubben vid Saab-Scania i Trollhättan bland de 85 medlemmar som deltagit i SIF:s minikurs i fond-

frågan. 68 % ville inte alls ha några löntagarfonder. Övriga fördelade sig ungefär lika

mellan individuellt och kollektivt. Lyssnar förbundsledningen på sådana signaler?

Tidningar om TCO

Svensk Tidskrifts artiklar kring TCO-medlemmarnas syn på politiseringen av TCO och på deras möjligheter att påverka organisationens ställningstaganden i samhällsfrågor har väckt debatt.

I en lång rad ledare och debattartiklar behandlar dagspressen den av Svensk Tidskrift initierade SCB-undersökningen och professor Nils Elvanders kommentar till denna.

Efter fjorton dagars dagspressdebatt intervjuade Sveriges Radio TCO-ordföranden Lennart Bodström i Rapport. I intervjun går emellertid inte Lennart Bodström i svaromål vad gäller den redovisade medlemsopinionen. Det är säger han TCO-förbunden som har formulerat den politik, som kommer till uttryck i TCOs ställningstaganden, vilket för övrigt sker under fullständig enighet. TCO måste rätta sig efter vad som kommer fram genom förbundens valda representanter, avslutade Lennart Bodström intervjun.

Detta centralistiska synsätt har Barometern (m) kommenterat den 6 oktober på följande sätt:

En orsak till klyftan mellan ledningens och medlemmarnas åsikter är antagligen att de styrande anser sig bäst begripa vad som ligger i tjänstemännens fackliga intresse. En annan orsak kan vara att "social-

demokratiska aktivister" söker utnyttja TCO för egna partipolitiska syften. Kanske är båda förklaringarna riktiga. Skall TCO kunna trygga sitt existensberättigande och den inre sammanhållningen måste kritiken tas på rätt sätt. Den har inte tillkommit för att skada organisationen utan för att skydda den mot dess yttre och – i än högre grad – inre fiender.

Folkbladet Östgöten (s) sätter samma dag rubriken "Obegriplig kritik" på sin ledare.

De ställningstaganden TCO-ledningen gör i olika samhällsfrågor utgår från de intressen medlemmarna har. Därför är det inte underligt om man hamnar på samma linje som socialdemokratin, eftersom detta parti bedriver en politik, som i första hand gynnar löntagarna.

De som kritiserar TCO-ledningen för att gå Olof Palmes ärenden underkänner därmed helt demokratin inom TCO.

Enköpingsposten (m) framhåller i en ledare den 10 oktober:

Det ligger en hel del sanning i det professor Nils Elvander skriver. Bodström kan heller inte komma undan kritiken genom att hävda att TCO fungerar som vilken demokratiskt uppbyggd representativ organisation som helst.

Lennart Bodström har personligen bäddat för den närmast förödande situation

som tjänstemannaorganisationen idag befinner sig i. Därför finns ingen anledning att hysa något medlidande med honom.

Tonen och språket varierar men också graden av saklighet. Helt ensam står Värmlands Folkblad (s) vars signatur PhJ den 10 oktober skriver:

Svensk Tidskrift .. har fyllt ett helt nummer med hatartiklar om TCO, tjänstemännens centralorganisation. Man har delvis svept in sina giftpilar i vetenskapliga termer. Statistiska centralbyrån har ställt upp med en enkätundersökning, som verkligen visar svagheten med opinionsundersökningar. Man kan rent av fråga sig hur SCB har kunnat låna ut sig till en så ohöjd propaganda mot TCO.

Arbetaren (synd) vänder sig den 15 oktober mot TCO-ledningens debatteknik.

Det är ett beprövat trick TCO försöker sig på, att kritisera massmedia och sätta igång en helt annan debatt ... Men inte är det någon hemlighet att de flesta av TCOs medlemmar troligen är borgerligt sinnade, medan ledningen tycks ha stor förståelse för socialdemokratin. Det tycks passa TCO-ledningen bra, att hand i hand med LO genom fonderna snart blir landets största kapitalägare. Det vore bättre om man från TCO tog upp en sakdebatt, i stället för att beskärma sig över massmedias uselhet.

Svenska Dagbladet (om) konstaterar i en ledare den 17 oktober i likhet med Svensk Tidskrift att de fackliga centralorganisationerna måste ta ställning i frågor som sedan blir föremål för politiska avgöranden.

Och TCO har naturligtvis rätt att bestämma i vilka frågor man skall ta ställning och hur man skall göra det.

Men lika självklart är att det sätt på vilket

TCO utövar denna sin rätt måste bli föremål för offentlig debatt.

Svenska Dagbladet menar också i sin ledare att TCO och dess förbund blivit pjäser i ett politiskt spel:

Detta vet de ledande inom TCO. Det borde vid sidan av andra skäl, t ex att medlemmarna inte primärt gett TCO mandat i politiska frågor, ge anledning till återhållsamhet och balans när man tar ställning. Varför möter man då inte i TCO-toppen någon medvetenhet om denna problematik utan i stället, som t ex i utredningen om TCO i samhället, bara en strävan att ytterligare utvidga engagemanget i politiska frågor? Kan förklaringen vara att Nils Elvander har rätt i att TCO de senaste åren utvecklats till något som börjar likna en socialdemokratisk täckorganisation.

Många fakta pekar i denna riktning och få emot. För att övertyga om motsatsen behövs något mer påtagligt än att TCO-ordföranden spelar upp sitt indignerade patos.

Uppsala Nya Tidning (1) uppmärksammar den 17 oktober den korporativistiska faran:

I Elvanders plädering märker man tydligt rädslan för att vi sakta glider in i ett alltmer korporativistiskt samhälle. Ett system där de politiska partiernas manöverfrihet kringskärs alltmer av starka organisationers inflytande. TCOs ledande funktionärer kommer sannolikt att med energi värja sig mot Elvanders framtidsbild. Likväl är detta hot inte resultatet av någon mytbildning. Vi löper en högst reell risk att drabbas av just den utveckling Elvander varnar för.

"Nu måste TCO försvara sig", dundrar

Norrländska Socialdemokraten (s) i en ledare den 18 oktober. TCO angrips från alla håll. Ledaren hänvisar till ett kommunistiskt inlägg i samma nummer av tidningen i vilket pläderas för medlemsomröstning i stora frågor:

Hur tungrott och handlingsförlamande dessa skulle bli i en organisation med en miljon medlemmar krävs ingen större fantasi för att förstå. Dessutom går det inte att komma ifrån att de förtroendevalda i en organisation har fått sina mandat blott för att ägna mycket tid och möda åt att sätta sig in i de olika frågor som på skilda sätt kan beröra medlemmarna, direkt eller indirekt.

Således är det ofta så att ledningen i TCO hunnit sätta sig in i frågor och utforma förslag till åtgärder långt innan de hunnit nå ut i en bred allmän debatt.

Så har det varit blott i fondfrågan. TCO-ledningen har ingående diskuterat igenom hela den problematiken och kommit fram till att för medlemmarna är den bästa lösningen att kollektiva löntagarfonder, utan individuella andelar, införs. Därefter förs den linjen ut i en omfattande debatt bland medlemmarna och så småningom förs frågan upp för beslut i

organisationens högsta instans, kongressen.

Därmed är man tillbaka till den försvarsposition som Lennart Bodström intagit. TCO företräder den representativa demokratin. Svenska Dagbladet (om) tar upp frågan om TCOs demokrati i en ledare den 21 oktober.

Bland TCOs medlemmar har borgerliga sympatisörer övervikt. Den helt dominerande delen av dem som har stort inflytande inom TCO och dess förbund är emellertid socialdemokrater. Tillsammans med det förhållandet att socialdemokratin målmedvetet söker utnyttja tjänstemannaorganisationerna för partipolitiska syften ger detta TCO en partipolitisk slagsida.

När TCO-ordföranden Lennart Bodström ställs inför de analyser av detta som presenterats i Svensk Tidskrift, så försvarar han sig som vanligt med hänvisning till den representativa demokratin: Skulle jag överge den representativa demokratin bara för något som har stått i en tidskrift, utbrister han indignerat.

Vi har sagt det förr men måste upprepa det: det är betänkligt att TCO-ordföranden gör det så lätt för sig.